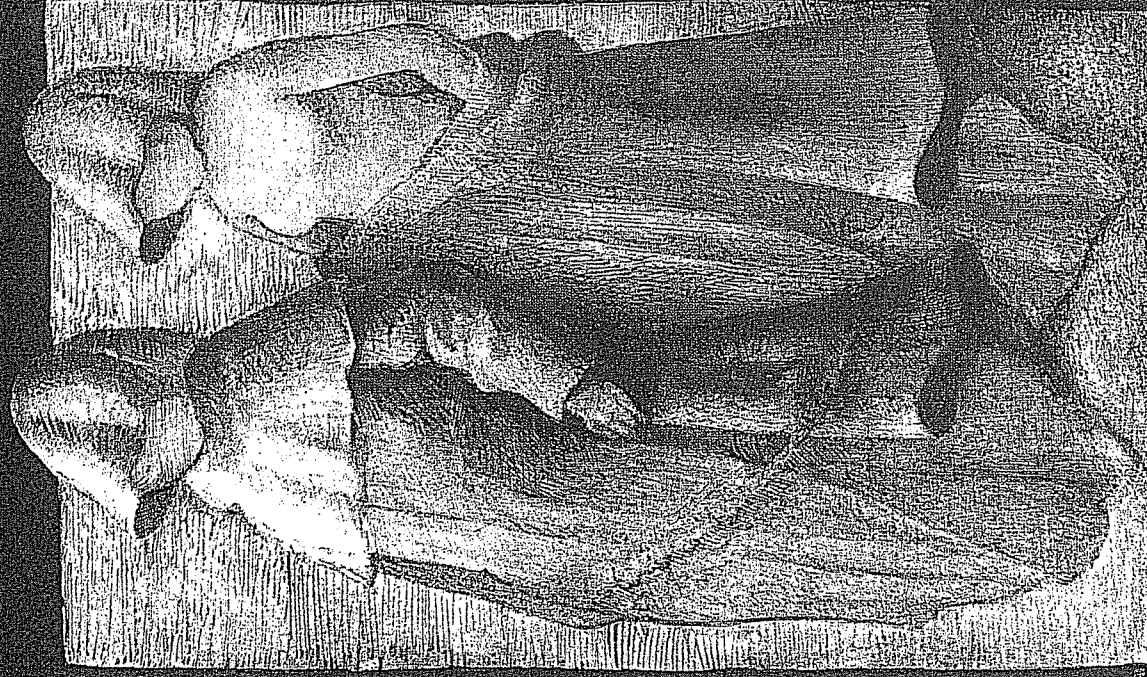

Deze Maria-legende, van een anonieme auteur uit het midden van de 13e eeuw, en waarvan slechts één oorspronkelijk handschrift bestaat (Koninklijke Bibliotheek, Den Haag) werd voor het eerst uitgegeven door W.L.A. Jonckbloet (1841). Het gedicht verwierf stijgende bekendheid en geldt tegenwoordig als een van de belangrijkste werken uit de Middelnederlandse letteren. Karel Jonckheere heeft dit werk 'hertaald' op dezelfde virtueuze wijze waarop hij *Van den Vos Reynaerde* in modern Nederlands overbracht. Wij drukten beide versies van deze beroemde *Beatrijs* naast elkaar af: het moderne naast het Middelnederlands.

BEATRIJS

EM
gmp
202

BEATRIJS

Hertaald door Karel Jonckheere

ELSEVIER MANTEAU

ISBN 90 223 0768 9

Beatrijs

hertaald door Karel Jonckheere

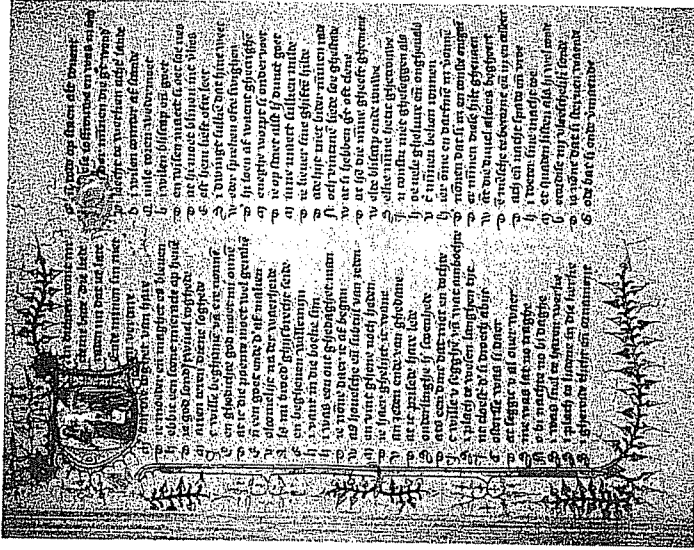
EM

MCMLXXX

Elsevier Manteau

Antwerpen/Amsterdam

Copyright A. Manteau n.v., Brussel, MCMLXXX
Omslagontwerp Robert Nix/Alje Olthof
ISBN 90 223 0768 9
D MCMLXXX 0065 35

Eerste bladzijde uit het enig-bekende handschrift van de *Beatrijs*-
legende (Koninklijke Bibliotheek, 's-Gravenhage).

Van dichten comt mi cleine bate.
Die liede raden mi dat ict late
Ende minen sin niet en vertare;
Mæer om die doghet van hare,
5 Die moeder ende maghet es bleven,
Hebbic een sone mieracle op heven,
Die God sonder twivel toghede
Marien teren, diene soghede.
Ic wille beghinnen van ere nonnen
10 Een ghedichte. God moet mi onnen,
Dat ic die poente moet wel geraken
Ende een goet ende dæer af maken,
Volcomelijc na der waerheide,
Als mi broeder Ghijsbrecht seide,
15 Een begheven Willemijn;
Hi vant in die boeke sijn;
Hi was een out ghedaghet man,
Die norne, daer ic af began,
Was hovesche ende subtyl van zeden.
20 Men vint ghene noch heden
Die haer ghelijct, ic wane,
Van zeden ende van ghedane.
Dat ic prisede hare lede,
Sonderlinghe hæer scoenhede,

[6]

Van dichten komen kleine baten,
men raadt mij aan het maar te laten
en mijn geest niet meer te kwellen. Maar
om de hoge deugd van haar,
die maagd bleef en toch moeder werd,
heb ik een schoon mirakel bewerkt,
dat God zonder twijfel gedoogde,
Maria ter ere die hem zoogde.
Ik wil over een non beginnen
een gedicht. God helpe mij verziennen
het goed en kunstig af te maken
en ook de diepe zin te raken,
naar waarheid frank en vrij,
zoals 't mij broeder Ghijsbrecht zei,
een willemijn met vrome mond,
die het in zijn boeken vond,
hij was een oud man en gedaagd.
De non van wie ik heb gewaagd
was hoofs en zeer subtiel van zeden.
Men vindt geen zulke meer in 't heden
die waarlijk haar gelijke is
van doening en van beeltenis.
Dat ik haar leden zou gaan prijzen,
vooral haar schoonheden bewijzen,

[7]

25 Dats een dinc dat niet en dochte.
Ic wille u segghen van wat ambochte
Si plach te wesen langhen tijt
Int cloester, daer si droech abijt:
Costerse was si daer.
30 Dat seggic u al over waer:
Sine was lat no traghe,
No bi nachte no bi daghe;
Si was snel te haren werke:
Si plach te ludene in die kerke,
35 Si ghereide tlicht ende ornament
Ende dede op staen alt covent.

[8]

wordt zeker niet van mij verwacht.
Ik wil u zeggen wat zij placht
te wezen lange tijd
in 't klooster waar zij droeg habijt:
als kosteres werkte ze daar,
dit zeg ik u want het is waar:
zij was niet slordig en niet traag,
was bezig dag en nacht gestaag,
snel en naarstig bij haar werk,
zij placht te luiden in de kerk,
verzorgde 't licht en 't ornament
en wekte op tijd gans het konvent.

[9]

- Dese joffrouwe en was niet sonder
 Der minnen, die groet wonder
 Pleecht te werken achter lande.
 40 Bi wilen comter af scande,
 Quale, toren, wedermoet;
 Bi wilen bliscap ende goet.
 Den wisen maect si oec soe ries,
 Dat hi moet bliven int *verlies*,
 45 Eest hem liefte ofte leet.
 Si dwingt sulken, dat hine weet
 Weder spreken ofte swighen,
 Dær hi loen af waent ghecrighen.
 Meneghe worpt si ondervoet,
 50 Die op staet, alst hæer dunct goet.
 Minne maect sulken milde,
 Die liever sine ghiften hilde,
 Dade hijt niet bider minnen rade.
 Noch vintmen liede soe ghestade,
 55 Wat si hebben, *groet* oft clene,
 Dat hen die minne gheeft ghemene:
 Welde, bliscap ende rouwe;
 Selke minne hetic ghetrouwe.
 In constu niet gheseggen als,
 60 Hoe vele gheloux ende onghevals

[10]

Maar deze jonkvrouw moest gewis
 van liefde weten, die grote ontsteltenis
 brengt overal in den lande.
 Bijwijlen komt er schande
 van, en kwelling, toorn, droevigheid,
 bijwijlen blijdschap en profijt.
 De wijze maect ze soms zo dwaas
 dat hij verliezer wordt helaas,
 of het hem lief is ofwel leed.
 Zij dwingt u dat gij niet meer weet
 hoe gij spreken moet of zwijgen
 om de beste kans te krijgen.
 Menigeen bezorgt ze last,
 die pas weer opstaat als 't haar past.
 De liefde maect ook hem soms mild,
 die 't liever anders had gewild,
 als de liefde hem niet had geplaagd.
 Men vindt ook lieden wie 't behaagt,
 wat zij ook hebben, groot of klein,
 standvastig in hun hart te zijn,
 te delen weelde, vreugde en rouw;
 zulke liefde heet ik trouw.
 Ik kan niet zeggen het getal
 van ongeluk en ongeval,

[11]

Uter minnen beken ronnen.

Hier omme en darfen *niet veronnen*

Der nonnen, dat si *niet* en conste ontgaen

Der minnen, diese hilt ghevaen,

65 Want die duvel altoes begheert

Den *mensch*e te become, *ende niet* en cesseert;

Dach *ende nacht*, spade *ende vroe*,

Hi doeter sine macht toe.

Met quaden listen, als hi wel conde,

70 *Recordise met vleescheliker sonde*.

Die *norme*, dat si sterven waende.

Gode bat si *ende vermaende*,

Dat Hise troeste dore sine ghenaden.

Si sprac: 'Ic ben soe *verladen*

75 Met *starker minnen ende ghewont*,

- Dat weet Hi, dient al es cont,

Die niet en es *verholen* -

Dat mi die *crancheit* sal doen dolen.

Ic moet leiden een *ander* leven:

80 Dit abijt moetic begheven.'

[12]

die uit liefdes beken vloeien.

Gij moogt dus niet die non verfoeien,

daar zij niet ontkomen kon

aan minne die haar hart omspon.

Want de duivel altoos begeert

de mens te bekoren en nimmer cesseert.

Dag en nacht, vroeg en laat

houdt hij ons in zijn machtige staat.

Met kwade listen en eigen woord

heeft hij haar tot vleeslijke zonde bekoord.

Zij waande zich de dood nabij.

Toen bad ze God en smeekte zij

dat hij haar troosten zou met zijn genade.

Zij sprac: 'Ik voel me zo beladen

met felle liefde en zo gewond,

(Hij weet zulks wie het al is kond

en wie niets blijft verholen)

dat deze kwaal mij zal doen dolen,

ik moet leiden een ander leven,

dit habijt moet ik begeven.'

[13]

Nu hoert hoeter na verghinc!
Si sende om den jonghelinc,
Dæer si toe hadde grote lieve,
Oetmoedelijc met enen brieve.
85 Dat hi saen te hare quame;
Dæer laghe ane sine vrame.
Die bode ghinc dæer de jonghelinc was.
Hi nam den brief ende las,
Die hem sende sijn vriendinne.
90 Doe was hi blide in sinen sinne;
Hi haestem te comen daer.
Sint dat si out waren .xij. jaer,
Dwanc die minne dese twee,
Dat si dogheden menech wee.

[14]

Hoort hoe het haar nadien verging.
Zij stuurde naar de jongeling,
die zij had uitermate lief,
met veel ootmoedigheid een brief,
die spoedig om zijn komst kwam vragen.
Hij zou het zeker niet beklagen.
De bode ging waar de jongeling was.
Deze nam de brief aan die hij las,
hem gestuurd door zijn vriendin.
Toen werd hij uiterst blij van zin,
hij haastte zich om te zijn bij haar.
Sinds dat ze waren oud twaalf jaar
kwelde de liefde zo deze twee
dat ze doorstonden menig wee.

[15]

95 Hi reet soe hi ierst mochte
Ten cloester, *dær* hise sochte.
Hi ghinc sitten voer tfensterkijn
Ende soude gheerne, mocht sijn,
Sijn lief spreken ende sien.
100 Niet langhe en merde si na dien.
Si quam *ende* woudene vanden
Vor tfensterkijn, dat *met* yseren banden
Dwers *ende* lanx was bevlochten.
Menech werven si *versochten*,
105 Daer hi sat buten *ende* si binnen,
Bevaen met alsoe *starker* minnen.
Si saten soe een langhe stonde,
Dat ict ghesegghen *niet* en conde,
Hoe dicke *verwandelde* hare blye.
110 'Ay mi,' seitsi, 'aymie,
Vercoren lief, mi es soe wee;
Spreec jeghen mi een wort oft twee.
Dat mi therte conforteert.
Ic ben, die troest ane u begheert!
115 *Der* minnen strael stect mi int herte,
Dat ic doghe grote smerte;
In mach *nemmermeer* *verhogh*en,
Lief, ghi en hebbet uut ghetoghen.'

[16]

Hij reed zo gauw hij het vermocht
naar het konvent waar hij ze zocht,
ging zitten voor het klein kozijn
en zou, zeer gaarne, mocht het zijn,
zijn liefste spreken en zien.
Niet langer talmde zij nadien.
Zij hield haar sprekende handen
voor 't venster, met ijzeren banden
van onder tot boven bevlochten.
Maar hoe ze ook zuchtten en zochten,
hij bleef buiten en zij bleef binnen,
bevangen steeds door feller minne.
Zo zaten ze daar heel lange stonden,
dat ik u niet kan konden
hoe dikwijls zij van kleur verschoot.
— 'Ay mij, zei ze, in droeve nood,
verkoren lief, mij is 't zo wee,
spreek tegen mij een woord of twee,
laat mij niet langer geblesseerd,
uw troost is 't die mijn hart ontbeert.
De liefdesangel pijn't mij 't hart,
zodat ik afzie grote smart.
Niet eerder vind ik mijn geluk
dan gij hem, lief, hebt uitgerukt.'

[17]

Hi antworde met sinne :

120 'Ghi wet, wel lieve vriendinne,
Dat wi langhe hebben ghedragen
Minne al onsen daghen ;

Wi' en hadden nye soe vele rusten,
Dat wi ons eens ondercusten.

125 Vrouwe Venus, die godinne,
Die dit brachte in onsen sinne,
Moete God, onse Here, verdoemen,
Dat si twee soe sone bloemen
Doet vervaluen ende bederven.

130 Constic wel ane u verwerven,
Ende ghi dabijt wout neder leggen
Ende mi enen sekeren tijt seggen,
Hoe ic u ute mochte leiden,

Ic woude riden ende ghereiden

135 Goede cleder, diere, van wullen,
Ende die met bonten doen vullen :
Mantel, roc ende sercoet.

In begheve u te ghere noet.

Met u willic mi aventueren

140 Lief, leet, tsuete metten sueren.
Nemt te pande mijn trouwe.'

'Vercorne vrient,' sprac die joncfrouwe,

[18]

Hij antworde met klare zin :

- 'Gij weet het best, lieve vriendin,
hoe wij in al onze dagen
de liefde hebben meege dragen,
maar nergens mochten rusten
tot we elkaar eens kusten.

Vrouw Venus, die haar felle gloed
overbracht in ons gemoed,
moge God de Heer verdoemen
daar zij twee zo schone bloemen
doet vervalen en bederven.

Mocht ik slechts van u verwerven
dat gij aflegt uw habijt
en zeggen binnen welke tijt,
en hoe ik u van hier kan leiden,
ik zou voor u om kleren rijden,
dure, van wol, goed en gezond
en helemaal gevoerd met bont :
mantel, rok en opperkleed.

Nooit verlaat ik u in 't leed,

met u wil ik mij avonturen

in het zoete en in het zure.

Aanvaard als pand mijn trouw.'

- 'Verkoren vriend, sprak jong de vrouw,

[19]

'Die willic gherne van u ontfaen,
Ende met u soe verre gaen,
145 Dat niemen en sal weten in dit covent
Werwaert dat wi sijn bewent.
Van tavont over .viij. nachte
Comt ende nemt mijns wachte
Daer buten inden vergier,
150 Onder enen eglentier;
Wacht daer mijns, ic come uut,
Ende wille wesen uwe bruut,
Te varen daer ghi begheert;
En si dat mi siecheit deert
155 Ocht saken, die mi sijn te swaer,
Ic come sekerlike daer;
Ende ic begheert van u sere,
Dat ghi daer comt, lieve jonchere.'

[20]

die neem ik gaarne aan,
ik wil met u zo ver meegaan
dat niemand weet in dit konvent
werwaerts wij ons hebben gewend.
Vanavond over acht nachten
staat gij op mij te wachten
in de boomgaard niet ver van hier,
ginds onder de egelantier.
Blijf daar tot ik kom uit
en worden wil uw bruid
om mee te gaan waar gij begeert;
tenzij er mij een ziekte deert
of iets mij valt te zwaar,
ik kom zekerlijk daar,
van u verwacht ik evenzeer
dat gij daar komt, lieve jonkheer.'

[21]

- Dit gheloefde elc anderen.
 160 Hi nam orlof *ende* ghinc wanderen
Daer sijn rosside ghesadelit stoet.
 Hi satter op metter spoet
Ende reet wech sinen telt
 Ter stat *wæert*, over een velt.
 165 Sijns lieves hi niet en *vergat*:
Sanders daghes ghinc hi in die stat;
 Hi cochte blau ende scaerlaken,
 Daer hi af dede maken
 Mantele *ende* caproen groet
 170 *Ende* roc ende *sorcoet*,
Ende na recht ghevoedert wel.
 Niemen en sach beter vel
Onder vrouwen cledere draghen;
 Si prijsdent alle, diet saghén.
 175 *Messe*, gordele *ende* almoniere
 Cocti haer, goet *ende* diere,
 Huven, vingherline van goude
Ende chierheit menechfoude.
 Om al die chierheit dede hi proeven,
 180 Die eneger bruut soude behoeven.
 Met hem nam hi *v. pont*
 Ende voer in ere avonstont

Zij geloofden elkaar,
 hij nam afscheid van haar,
 ging waar zijn ros gebonden stond.
 Hij sprong er op en reed terstond
 in draf en blij gesteld
 stedewaarts over het veld.
 Zijn liefste hij niet vergat.
 's Anderendaags in de stad
 kocht hij stof, blauw en scharlaken,
 waarmede hij liet maken
 een mantel, een rok, een grote kaproen,
 een opperkleed schoon om aan te doen,
 gevoerd bijzonder wel.
 Geen mens zag ooit een beter vel
 onder vrouwenkieren gedragen,
 geprezen door allen die 't zagen.
 Mes, gordelriem en vrouwentas
 kocht hij voor haar van eerste klas;
 haartooisels ook en ringen van goud
 alsmeê juwelen menigvoud.
 Al de versiersels zocht hij uit
 die passen bij een jonge bruid.
 Hij stak op zich vijfhonderd pond
 en reed toen in de avondstond

Heymelike buten der stede.

Al dat scoenheide voerdi mede

185 Wel gheterst op sijn paert,

Ende voer alsoe ten cloestere waert.

Daer si seide, inden vergier,

Onder enen eglentier,

Hi ghinc sitten neder int cruut,

190 Tote sijn lief soude comen uut.

heimelijk buiten de stede.

Al deze opsmuk nam hij mede,

welgeladen op zijn paard,

en reed aldus weer kloosterwaarts.

In de boomgaard, zo ze zei,

onder de eglantier ging hij

nederzitten in het kruid

tot zijn lief zou komen uit.

Van hem latic nu die tale
Ende segghe u vander soender smale.
Vore middernacht lude si mettine.
Die mirne dede haer grote pine.
195 Als mettener waren ghesongen
Beide van ouden ende van jongen,
Die daer waren int covent,
Ende si weder waren ghewent
Opten dormter al ghemene,
200 Bleef si inden coer allene
Ende si sprac haer ghebede,
Alsi te voren dicke dede.
Si knielde voerden outaer
Ende sprac met groten vaer:
205 'Maria, Moeder, soete Name,
Nu en mach minen lichame
Niet langher in dabijt gheduren.
Ghi kint wel in allen uren
Smenschen herte ende sijn wesen.
210 Ic hebbe ghevast ende ghelesen
Ende ghenomen discipline;
Hets al om niet dat ic pine.
Minne worpt mi onder voet,
Dat ic der werelt dienen moet.

[26]

Over hem geen verder taal,
over de schone gaat nu mijn verhaal.
Zij luidde de metten voor middernacht,
met minnepijn zeer zwaar bevracht.
Toen de metten waren gezongen,
zowel door de ouden als de jongen,
die verbleven in 't konvent
en zich opnieuw hadden gewend
naar de slaapzaal één na één,
bleef zij in het koor alleen
om haar gebeden te lezen,
zoals ze dikwijls placht voordezen.
Toen ze op haar knieën viel,
sprak ze voor haar bange ziel:
— 'Lieve Jezus, zoete naam,
nu kan niet langer mijn lichaam
dit habijt verduren.
Gij kent toch in alle uren
's mensen hart en ook zijn wezen.
Ik heb gevast en veel gelezen
en mij dikwijls gekastijd;
maar 't is vergeefs dat ik zo lijd.
De liefde houdt mij onder de voet,
zodat ik de wereld dienen moet.

[27]

215 Alsoe waerlike als Ghi, Hete lieve,
Wort ghehanghen tusschen .ij. dieve,
Ende aent cruce wort gherecket,
Ende Ghi Lazaruse verwecket,
Daer hi lach inden grave doet,
220 Soe moetti kinnen minen noet
Ende mine mesdaet mi vergheven;
Ic moet in swaren sonden sneven.'

[28]

Zoals gij eens, Heer Jezus lief,
hingt tussen links en rechts een dief
en aan het kruishout werdt gerekt,
en Lazarus hebt opgewekt,
toen hij in zijn graf lag dood,
zo moet gij kennen al mijn nood
en mijn misdaad mij vergeven:
ik moet in zware zonden sneven.'

[29]

Na desen ghinc si uten core
 Teener beelde, daer si vore
 225 Knielde, ende sprac hare ghebede,
 Dæer Maria stont ter stede.
 Si riep: 'Maria onversaghet,
 Ic hebbe u nach ende dach geclaghet
 Ontfermelike mijn vernoy,
 230 Ende mi en es niet te bat een hoy.
 Ic werde mijns sins te male quijt,
 Blicvic langher in dit abijt!
 Die covel toech si ute al daer
 Ende leidse op Onser Vrouwer outaer.
 235 Doen dede si ute hare scoen.
 Nu hoert, watsi sal doen!
 Die slotele vander sacristien
 Hinc si voer dat beelde Marien;
 Ende ict segt u over waer,
 240 Waer omme dat sise hinc al daer:
 Ofnense te priemtide sochte,
 Datmense best dæer vinden mochte.
 Hets wel recht in alder tijt,
 Wie vore Marien beelde lijt,
 245 Dat hi sijn oghen derwæert sla
 Ende segge 'Ave' eer hi ga,
 'Ave Maria'; dæer omme si ghedinct,
 Wæer omme dat si die slotel dæer hinc.

[30]

Na dit gebed verliet zij 't koor
 tot bij een beeld waar ze voor
 knielde en haar devotie las,
 een beeld dat van Maria was.
 Zij riep: 'Maria, reine maagd,
 ik heb u dag en nacht geklaagd
 met zoveel tranen mijn verdriet,
 en, kijk mij aan, het baatte niet.
 Ik raak nog al mijn zinnen kwijt,
 draag ik nog langer dit habijt!
 Heur haarkap nam ze af aldaar
 en lei ze neer op het altaar.
 Dan trok ze uit haar schoên.
 Hoort toe wat zij zal doen!
 De sleutels voor 't gewijde goed
 hing ze naast Maria's voet;
 en ik zeg u heus en waar
 waarom zij ze hing aldaar:
 opdat wie ze te priemtijd zocht
 ze daar gemakkelijk vinden mocht.
 Het ligt nu eenmaal voor de hand
 dat wie voorbij komt langs die kant
 de ogen altijd opwaarts slaat
 en prevelt 'ave' eer hij gaat,
 'ave Maria'; daaraan heeft zij gedacht
 en dus de sleutels daar gebracht.

[31]

Nu ghinc si danen dorden noet
250 Met enen pels al bloet,
Daer si een dore wiste,
Die si ontsloet met liste,
Ende ghincker heymelijc uut,
Stillekinne sonder gheluu.
255 Inden vergier quam si met vare.
Die jongelinc wert haers gheware;
Hi seide: 'Lief, en verveert u niet,
Hets u vrient, dat ghi hier siet.'
Doen si beide te samen quamen,
260 Si begonste harte te scamen,
Om dat si in enen pels stoet,
Bloets hoeft ende barvoet.
Doen seidi: 'Wel sone lichame,
U soe waren bat bequame
265 Sone ghewaden ende goede cleder.
Hebter mi om niet te leder,
Ic salse u gheven sciere.'
Doen ghinghen si onder den eglentiere,
Ende alles dies si behoeft,
270 Des gaf hi hare ghenoech.
Hi gaf haer cleder twee paer:
Blau waest, dat si aen dede daer,

[32]

Ze kon niet anders meer dan gaan,
met slechts heur haren lijfkleed aan,
tot waar zij een deurtje wist,
dat zij weldra ontsloot met list,
sloop heimelijk het klooster uit,
stilletjes zonder geluid.
Schuw liep ze naar de boomgaard waar
haar de jongeling werd gewaar.
Hij zei haar: 'Lief, benaauw u niet,
het is uw vriend die gij hier ziet.'
Toen ze beiden samen kwamen,
begon zij zich te schamen,
ze stond in haar kleed van boete,
blootshoofds en op naakte voeten.
Toen zei hij: 'Wel, schone persoon,
uw lichaam past wel beter loon,
goede kleren, schoon gewaad,
wat u, vergeef me, beter staat,
gij krijgt ze terstond, ik heb ze hier.'
Toen gingen ze onder de eglantier,
en alles wat ze dragen moet
geeft hij haar in overvloed.
Van kleden schonk hij haar een paar,
blauw was het wat ze aantrok daar,

[33]

Wel ghescepen int ghevoech.
Vriendelike hi op haer loech.
275 Hi seide: 'Lief, dit hemelblau
Staet u bat dan dede dat grau.'
Twee cousen toech si ane
Ende twee scoen Cordewane.
Die hare vele bat stonden
280 Dan scoen, die waren ghebonden.
Hoet cleder van witter ziden
Gaf hi hare te dien tiden,
Die si op haer hoeft hinc.
Doen cussese die jonghelinc
285 Vriendelike aen haren mont.
Hem dochte, *dær* si voer hem stont,
Dat die dach verclaerde.
Haestelike ghinc hi tsinen paerde.
Hi settese voer hem int ghereide.
290 Dus voren si henen beide
'Soe verre, dat began te daghen,
Dat si hen nyemen volghen en sagher.
Doen begant te lichtene int oest.
Si seide: 'God, alder werelt Troest,
295 Nu moeti ons bewaren!
Ic sie den dach verclaren;

[34]

wel gesneden, fijn gedaan.
Vriendelijk lachte hij haar aan.
Hij zei: 'Mijn lief, dit hemelsblauw
staat u beter dan het grauw.'
Twee kousen trok ze aan,
twee schoenen van corduaan,
die haar zoveel beter stonden
want met linten dichtgebonden.
Met sluiers van witte zijde
maakte hij haar toen blijde,
die zij om haar hoofd hing.
Toen kuste haar de jongeling
vriendelijk op de mond.
Het docht hem, nu ze voor hem stond,
dat de morgen was geklaard.
Haastig liep hij om zijn paard.
Hij zette haar voor zich in 't zadel vast.
Zo reed hij met zijn zoete last
zo ver tot het ging dagen
en ze niemand volgen zagen.
Toen het begon te lichten in 't oosten,
zei ze: 'God, Gij die de wereld kunt troosten
nu moet gij ons bewaren!
Ik zie de dag verklaren;

[35]

Warc met u niet comen uut,
Ic soude prime hebben ghelut,
Als ic wilen was ghewone
300 Inden cloester van religione.
Ic ducht, mi die vaert sal rouwen:
Die werelt hout soe cleine trouwe,
Al hebbic mi ghekeert daer an;
Si slacht den losen coman,
305 Die vingherline van formine
Vercoept voer guldine.
'Ay, wat segdi, suverlike!
Ocht ic u emmermeer beswike,
Soe moete mi God scinden!
310 Waer dat wi ons bewinden,
In scede van u te ghere noet,
Ons en scede die bitter doet!
Hoe mach u aen mi twien?
Ghi en hebt aen mi niet versien,
315 Dat ic u fel was ofte loes.
Sint dat ic u ierst vercoes,
En haddic niet in minen sinne
Ghedaen een keyserinne;
Op dat ic haers werdech ware,
320 Lief, en liete u niet om hare!

[36]

liep ik met u de poort niet uit,
ik had nu de priemen geluid,
zoals ik het was gewend
ginds in mijn vroom konvent.
Mij dunkt, ik zal 't berouwen:
de wereld is niet te vertrouwen,
al is zij 't lot dat ik mij koos;
ze slacht de koopman leep en loos
die een ring van klatergoud
verkoopt voor een van zuiver goud.
- 'Ay, lief, ik blijf uw toeverlaat,
als ik u, zoetste, ooit verlaat,
zo moge God mijn trekken schenden!
Waarheen wij ons ook wenden,
ik scheid van u niet, heb geen nood,
tenzij ons scheidt de bittere dood!
Uw achterdocht ik niet verdien!
Gij hebt nooit aan mij gezien
dat ik bitsig ben en loos.
Sinds ik u als mijn eerste koos,
zou zelfs niet eens een keizerin
verleiden mijn geliefde zin.
Ook als wij pasten bij elkaar,
lief, ik liet u niet om haar!

[37]

Des moghedi seker wesen!
Ic vore met ons ute ghelesen
.V. pont wit selverrijn;
Daer seldi, lief, vrouwe af sijn!
325 Al varen wi in vrende lande,
Wine derven verteren ghene pande
Binnen desen seven jaren.
Dus quamen si den telt ghevaren
Smorgens aen een foreest,
330 *Dær* die voghele hadden feest;
Si maecten soe groet gheschal,
Datment hoerde over al;
Elc sanc na der naturen sine.
Dær stonden sone bloemkine
335 Op dat groene velt ontploken,
Die sone waren *ende* suete roken.
Die locht was claer *ende* sone.
Dær stonden vele rechte bome,
Die gheloverd waren rike.
340 Die jonghelinc sach op die suverlike,
Dær hi ghestade minne toe droech.
Hi seide: 'Lief, waert u ghevoech,
Wi souden beetten *ende* bloemen lesen,
Het dunct mi hier sone wesen.

[38]

Hiervan moogt ge zeker wezen.
'k Voer met ons, echt en uitgelesen,
vijfhonderd pond wit zilver fijn,
waarvan gij meesteres zult zijn!
Al trekken wij naar vreemde landen,
wij zullen niets moeten verpanden
in de eerste zeven jaar.
Rustig dravend bij elkaar
kwamen ze 's morgens aan een foreest.
Daar hielden vele vogels feest,
maakten zulk een groot geschal
dat men 't hoorde overal;
elk zong naar zijn natuur.
Daar stonden schone bloempjes, puur
uit 't groene veld ontloken,
die lieflijk waren en geurig roken.
De lucht was klaar en schoon.
Daar stond menig hoge boom,
geloverd rijk van blaân.
De jongeling keek zijn liefste aan
voor wie zijn hart steeds had gejaagd.
Hij zei: 'Schoon lief, als 't u behaagt,
stijgen we af om bloemen te lezen,
het lijkt mij hier zeer fraai te wezen

[39]

345 Laet ons spelen *der minnen spel.*

'Wat segdi', sprac si, 'dorper fel!

Soudic beeten op tfelt

Ghelijc enen wive, die wint ghelt

Dorperlijc met haren lichame?

350 Seker soe haddic cleine scame!

Dit en ware u niet ghesciet,

W.aerdi. van dorpers aerde niet!

Ic mach mi bedinken onsochte.

Godsat hebdi, diet sochte!

355 Swighet meer deser talen

Ende hoert die voghele inden dalen,

Hoe si singhen *ende* hen *vervroyen*;

Die tijt sal u te min *vermoyen*!

Alsic bi u ben al naect

360 Op een bedde wel ghemaect,

Soe doet al dat u ghenoecht

Ende dat uwer herten voeght.

Ic hebs in mijn herte toren,

Dat ghijt mi heden leit te voren.'

[40]

laten we spelen 't minnespel.'

– 'Wat zegt gij, sprak zij, dorper fel!

Zou ik gaan liggen op het veld,

gelijk een vrouwmens dat wint geld

dorperlijk met haar lichaam?

Wilt gij dat ik mij schaam?

Die vraag hadt gij voor u bewaard,

zo ge niet van dorps afkomst waart!

Groot is mijn spijt en mijn beklag,

God straffe wie dit vragen mag!

Zwijg voortaan in deze taal,

hoor naar de vogels in het dal,

hoe zij vrolijk zijn en kwelen!

Gij zult u des te minder vervelen

eens als ik naast u lig gans naakt,

op een bedstee wel gemaakt,

daar doet gij al wat gij begeert

en wat uw hart met vreugd verneert.

Mijn hart is boos en gans ontsteld

om wat gij mij hebt voorgesteld.

[41]

365 Hi seide: 'Lief, en belghet u niet.
 Het dede Venus, diet mi riet.
 God gheve mi scande ende plaghe,
 Ochtic u emmermeer ghewaghe!'

Si seide: 'Ic vergheeft u dan.
 370 Ghi sijt mijn troest voer alle man,
 Die leven onder den trone!
 Al levede Absolon, die scone,
 Ende ic des wel seker ware
 Met hem te levne .m. jare
 375 In weelden ende in rusten,
 In liets mi niet ghecusten.
 Lief, ic hebbe u soe vercoren,
 Men mocht mi dat niet legghen voren,
 Dat ic uwes soude vergheten!
 380 Waric in hemelrike gheseten
 Ende ghi hier in ertrike,
 Ic quame tot u sekerlike!
 - Ay, God, latet onghewroken
 Dat ic dullijc hebbe ghesproken!
 385 Die minste bliscap in hemelrike
 En es hier ghere vrouwen ghelike;
 Daer es die minste soe volmaect,
 Datter zielen niet en smaect

[42]

Hij zeide: 'Liefste, belg u niet,
 het was vrouw Venus die 't mij ried.
 God geve mij schande en plagen
 mocht ik er ooit nog van gewagen.'
 Zij zeide: 'Ik vergeef u dan,
 gij zijt mij meer dan ieder man
 die leeft onder de zon!
 Leefde nog schone Absolon,
 en hij mij zou kunnen geven
 duizend jaar met hem te leven,
 in weelde en zoete rust,
 hij kreeg me nog niet eens gekust.
 Lief, ik blijf u zo behoren
 dat geen mens mij kan bekoren
 ooit u te vergeten!
 Was ik in 't hemelrijk gezeten
 en gij op aarde hier beneên,
 ik daalde zekerlijk hierheen!
 - 'Ay God, laat het ongewroken
 wat ik als dwaze heb gesproken!
 De minste vreugd in 't hemelrijk
 vindt geen blijdschap hier gelijk;
 ginds is de minste zo volmaakt
 dat er de ziel niets beter smaakt

[43]

Dan Gode te minnen sonder inde.

390 Al erdsche dinc es ellinde;

Si en doeghet niet een haer

Jeghen die minste, die es daer.

Diere om pinen, die sijn vroet,

Al eest dat ic dolen moet

395 Ende mi te groten sonden keren

Dore u, lieve scone jonchere.'

dan God oneindig te beminnen.

Ellende blijft elk aards beginnen,

dat deugt niet eens een haer

naast het allerminste daar.

Wie er naar streven noem ik vroed,

al is het dat ik dolen moet

en mij tot grote zonden keer

door u, lieve schone jonkheer.'

Dus hadden si tale *ende weder tale*.
Si reden berch *ende dale*.
In can u niet ghesegghen wel
400 Wat tusschen hen twee ghevel.
Si voren alsoe voert,
Tes si quamen in een poert,
Die scone stont in enen dale.
Daer soe bequaemt hen wale,
405 Dat siere bleven der jaren seven,
Ende waren in *verweenden leven*
Met gheneuchten van lichamen,
Ende wonnen .ij. kinder tsamen.
Daer, na den seven jaren,
410 Alsoe die penninghe *verteert waren*,
Moesten si teren vanden pande,
Die si brachten uten lande.
Cleder, scoenheit *ende paerde*
Vercochten si te halver warde
415 Ende brochtent al over saen.
Doen en wisten si wat bestaen:
Si en conste ghenen roc spinnen,
Daer si met mochte winnen.
Die tijd wert inden lande diere
420 Van spisen, van wine *ende van biere*,

[46]

Zo spraken ze innig weg en weer,
langs bergen, dalen, op en neer.
Niet alles kan ik u vermelden
wat zij onderweg vertelden.
Intussen reden ze voort
tot ze kwamen bij een poort
van een stad in een schoon dal.
Zo goed het hun bevallen zal
dat ze zeven jaar daar bleven,
er leidden het verwende leven
met geneuchten van het lichaam en
twee kinderen wonnen samen.
Toen, na de zeven jaren,
de penningen verteerd waren,
moesten ze leven van de panden,
't enige wat bleef voorhanden.
Kleren, opsmuk en paarden
verkochten ze voor halve waarde
maar gauw was alles opgedaan.
Ze wisten niet meer waarvan bestaan.
Zij kon niet eens aan 't rokken spinnen,
waarmee ze iets had kunnen winnen.
Het werd een tijd van duur vertier
voor spijs en wijn en zelfs voor bier,

[47]

Ende van al datmen eten mochte;
Dies hen wert te moede onsochte.
Si waren hen liever vele doet,
Dan si hadden ghebeden broet.
425 Die armoede maecte een ghesceet
Tusschen hen beider, al waest hen leet.
Aenden man ghebrac dierste trouwe:
Hi lietse dær in groten rouwe
Ende voer te sinen lande weder.
430 Si en sachen met oghen nye zeder.
Dær bleven met hare ghinder
Twee uter maten scone kinder.

[48]

of wat er ook te eten viel.
Ze werden zeer bedroefd van ziel.
Veel liever gingen ze dood
dan te bedelen om brood.
Al smartte het hun beiden,
de armoe zou ze scheiden.
De man verzaakte zijn eerste trouw,
liet de vrouw in grote rouw
en reed dan naar zijn landstreek weer.
Haar ogen zagen geen wederkeer.
Met uitermate twee scone kinders
bleef zij achter ginder.

[49]

Si sprac: 'Hets mi comen soe,
 Dat ic duchte spade ende vroe.
 435 Ic ben in vele doghens bleven:
 Die ghene heeft mi begheven,
 Daer ic mi trouwen toe verliet.
 Maria, Vrouwe, oft ghi ghebiet,
 Bidt vore mi ende mine .ij. jonghere,
 440 Dat wi niet en sterven van honghere.
 Wat salic doen, elendech wijf!
 Ic moet beide ziele ende lijf
 Bevlecken met sondeghen daden.
 Maria, Vrouwé, staet mi in staden!
 445 Al constic enen roc spinnen,
 In mochter niet met winnen
 In twee weken een broet.
 Ic moet gaen dorden moet
 Buten der stat op tfelt
 450 Ende winnen met minen lichame ghelt,
 Daer ic met mach copen spise:
 In mach in ghere wise
 Mijn kinder niet begheven.'
 Dus ghinc si in een sondech lever,
 455 Want men seit ons overwaer,
 Dat si langhe seve jaer

Zij sprak: 'Thans is volbracht
 wat ik altijd heb verwacht;
 ik ben met veel verdriet gebleven:
 diegene heeft mij begeven
 op wie ik in trouw mij verliet.
 Maria, vrouw, als 't u gelieft,
 bid voor mijn kinderen en mij,
 wij zijn de honger dood nabij.
 Wat doe ik, ik ellendig wijf!
 Ik moet zowel mijn ziel als lijf
 bevlecken met zondige daden.
 Vrouw, sta me bij met uw genade!
 Al kon ik nog een rokken spinnen,
 ik kon er niet eens mee winnen
 in twee weken een brood.
 Ik moet gaan, door de nood,
 buiten de stad op het veld
 en met mijn lijf winnen geld,
 waarmee ik kopen kan wat spijs.
 Ik mag in generlei wijs
 mijn kinderen begeven.'
 Aldus leed zij een zondig leven,
 want men zegt ons, meer dan waar,
 dat zij, durend zeven jaar,

Ghemene wijf ter werelt ghinc
Ende meneghe sonde ontfinc,
Dat haer was wel onbequame,
460 Die si dede metten lichame,
Dær si cleine ghenuechte hadde in,
Al dede sijt om een cranc ghewin,
Dær si haer kinder met onthelt.
Wat holpt al vertelt
465 Die scamelike sonden ende die zwaer,
Dær si in was .xiiij. jaer!
Maer emmer en lietsi achter niet,
Hadsi rouwe oft verdriet,
Sine las alle daghe met trouwen
470 Die seven ghetiden van Onser Vrouwen;
Die las si hær te loven ende teren,
Dat sise moeste bekeren
Uten sondeliken daden,
Dær si was met beladen
475 Bi ghetale .xiiij. jaer.
Dat segghic u over waer:
Si was seven jaer metten man.
Die .ij. kindere an hare wan.
Diese liet in ellinde,
480 Dær si doghede groet meswinde.
Dierste .vij. jaer hebdi gehoert.
Verstaet hoe si levede voert.
Als die .xiiij. jaer waren ghedaen,
Sinde haer God int herte saen

[52]

als een hoer door 't leven ging,
menig zondig man ontving,
wat zij erg en jammer vond
wat haar lichaam toen doorstond
met zo'n klein genoegen in;
ofschoon zij 't deed om 't krank gewin,
waarmee haar kinderen 't moesten stellen.
Wat zou het baten te vertellen
haar schandelijke zonden zwaar
die zij bedreef die veertien jaar?
Maer nimmer dat ze naliet,
had ze kommer of verdriet,
elke dag te bidden trouw
de seven getijden van Onze Vrouw.
Ze las ze om haar te loven en te eren
en opdat ze zich zou bekeren
uit al de zondige daden,
waarmee ze was beladen
die getelde veertien jaar.
Dit zeg ik u nog eens als waar:
zij was seven jaar met de man,
waar ze twee kinderen had van,
en die haar in de vreemde liet,
zodat ze leefde in groot verdriet.
Die seven jaar hebt gij gehoord,
luister nu hoe ze leefde voort.

[53]

485 Berouwenesse alsoe groet,
Dat si met enen swerde al bloet
Liever liete hær hoet af slaen.
Dan si meer sonder hadde ghedaen
Met haren lichame, als i plach.
490 Si weende nacht ende dach,
Dat hær oghen selden drogheden.
Si seide: 'Maria, die Gode soghede,
Fonteyne boven alle wiven,
Laet mi inder noet niet bliven!
495 Vrouwe, ic neme u torconden,
Dat mi rouwen mine sonden
Ende sijn mi herde leet.
Der es soe vele, dat ic en weet
Waer icse dede ocht met wien.
500 Ay lacen! Wat sal mijns ghescien!
Ic mach wel jeghen dordeel sorgen
– Doghen Gods sijn mi verborgen –
Daer alle sonden selen bliken
Beide van armen ende van riken,
505 Ende alle mesdaet sal sijn ghewroken,
Daer en si vore biechte af ghesproken

[54]

Toen de veertien jaren waren volbracht,
heeft God haar onverwachts
het hart met diep berouw bezwaard,
zodat ze liever door een zwaard
zichzelf nog zag het hoofd afslaan
dan in zonde verder te gaan
met haar lichaam, zoals ze placht.
Zij weende bitter dag en nacht,
zodat haar ogen zelden droogden.
Zij zei: 'Maria, die God zoogde,
fontein gij boven alle vrouwen,
laat mij niet in mijn benauwen.
Moeder, bij uw Jezus' wonden,
hoor hoe mij rouwen al mijn zonden
en mij berokkenen hard leed.
Ze zijn zo veel dat ik niet weet
waar ik ze deed met wat voor liën.
Ach lacy, wat zal mij geschien!
Ik mag wel 't Laatste Oordeel vreezen, –
Gods blik zal mij verborgen wezen –,
waar alle zonden zullen blijken,
van armen als van rijken,
en elke misdaad wordt gewroken,
in de biecht niet uitgesproken,

[55]

Ende penitencie ghedaen ;
 Dat wetic wel, sonder waen ;
 Des benic in groten vare.
 510 Al droghic alle daghe een hare
 Ende croeper met van lande te lande
 Over voete ende over hande,
 Wullen, barvoet, sonder scoen,
 Nochtan en constic niet ghedoen,
 515 Dat ic van sonden worde vri,
 Maria, Vrouwe, ghi en troest mi.
 Fonteyne boven alle doghet,
 Ghi hebt den meneghen verhoghet,
 Alse wel Teophuluse seen ;
 520 Hi was der quaetster sonderen een
 Ende haddem den duvel op ghegeven,
 Beide ziele ende leven,
 Ende was worden sijn man ;
 Vrouwe, ghi verlosseten nochtan.
 525 Al benic een besondech wijf
 Ende een ongestroest keytijf,
 In wat leven ic noy was,
 Vrouwe, ghedinct dat ic las
 Tuwer eren een ghebede !
 530 Toent aen mi u oetmoedechede !
 door penitentie afgedaan ;
 ik weet het wel en, zonder waan,
 mij staat een groot gevaar gereed.
 Al draag ik nog een boetekleed
 en kruip ermee door alle landen
 op mijn voeten en mijn handen,
 barveoets in een pij gehuld,
 niet eens verminderde mijn schuld,
 ik word nooit van zonden vrij
 zonder Maria aan mijn zij.
 Opperste fontein van vreugd,
 gij hebt reeds menigeen verheugd ;
 Theofilus was er zo een,
 als kwader zondaar was er geen,
 hij had zich aan de duivel gegeven
 met zijn ziel en met zijn leven,
 was hem helemaal toegewijd ;
 gij hebt hem nochtans bevrijd.
 Al ben ik een bezoedeld wijf,
 een ontroostbare katijf,
 welk bestaan ook 't mijne was,
 gedenk, Maria, hoe ik las
 u ter ere mijn gebeden !
 Besteed aan mij uw goedheid heden !

Ic ben ene die es bedroevet
 Ende uwer hulpen wel behoefet!
 Dies maghic mi verbouden:
 En bleef hem nye onvergouden,
 535 Die u gruete, Maget vrie,
 Alle daghe met ere Ave Marie.
 Die u ghebet gherne lesen,
 Si moeghen wel seker wesen,
 Dat hen *dær* af sal comen vrame;
 540 Vrouwe, hets u soe wel bequame,
 Uut *vercorne* Gods bruut!
 U Sone sinde u een saluut
 Te Nazaret, *dær* hi u sochte,
 Die u ene boetscap brochte,
 545 Die nye van bode was ghehoert;
Dær omme sijn u die selve woert
 Soe bequame, sonder wanc,
 Dat ghijs wet elken danc,
 Die u gheerne *dær* mede quet;
 550 Al *wær* hi in sonden belet,
 Ghi souten te ghenaden bringhen
 Ende voer uwen Sone *verdinghen*.
 Dese bedinghe *ende* dese claghe
 Dreef die sonderse alle daghe.

[58]

Ik ben een mens die is bedroefd,
 uw bijstand toch zo zeer behoeft!
 Daarom mag ik mij verstouten:
 nooit verging wie in zijn fouten
 u, edele Maagd, zijn groetenis bracht
 en u toesprak dag en nacht.
 Wie uw *ave's* gaarne lezen
 mogen wel verzekerd wezen
 dat zulks voordeel brengen zal;
 vrouw, wees lief in mijn geval,
 uitverkorene, Gods bruid!
 Uw zoon zond eens een engel uit
 in Nazareth, waar hij u zocht,
 en waar hij u een boodschap bracht
 nooit door een bode gehoord;
 daarom is u ditzelfde woord
 zo welgevallig, ik vermoed,
 dat gij dank weten moet
 wie het u aanbiedt als gebed.
 Al was hij met zonden besmet,
 gij zoudt zijn ongenade breken
 en bij uw zoon ten beste spreken.
 Dit smeken en dit klagen
 gebeurde de zondige alle dagen.

[59]

- 555 Si nam een kint in elke hant
Ende ghincker met doer tlant,
 In armoede, van stede te steden,
 Ende levede bider beden.
 Soe langhe dolede si achter dlant,
 560 Dat si den cloester weder vant,
Daer si hadde gheweest nonne,
Ende quam daer savons na der sonne
 In ere weduwen huus spade,
Daer si bat herberghe doer ghenade,
 565 Dat si daer snachts mochte bliven.
 'Ic mocht u qualijc verdriven,
Sprac die weduwe, 'met uwen kinderkinen;
 Mi dunct dat si moede scinen.
 Ruust u ende sit neder!
 570 Ic sal u deilen weder
 Dat mi verteent Onse Here,
 Doer siere liever Moeder ere.'
 Dus bleef si met haren kinden,
Ende soude gheerne ondervinden
 575 Hoet inden cloester stoede.
 'Segt mi,' seitsi, 'vrouwe goede,
 Es dit covint van joffrouwen?'
 'Jaet,' seitsi, 'bi miere trouwen,

- Ze nam een kind in elke hand,
 ging er mee zwerven door het land,
 in armoede, van stad tot stad,
 waar zij om een aalmoes bad.
 Zo lang doolde ze overal rond
 tot zij het klooster wedervond,
 waar zij eens diende als non.
 Ze kwam daar 's avonds, na de zon,
 in 't huis van een weduwe, laat,
 en wie ze vroeg ten einde raad
 er die nacht te mogen blijven.
 – 'Kwelijk kan ik u verdrijven,
 sprak de weduwe, met uw kleinen,
 het dunkt me dat ze moede schijnen.
 Kom binnen, rust en zit,
 ik zal delen wat ik bezit
 en wat mij schonk de Heer,
 zijn lieve Moeder ter eer.'
 Aldus vond zij een onderkomen.
 Meteen had ze gaarne vernomen
 hoe het in het klooster stond.
 – 'Mag ik vernemen uit uw mond,
 vroeg ze, is dit een vrouwenkonvent?'
 – 'Ja, zei de vrouw, terecht bekend,

Dat verweent es ende rike;
580 Men weet niewer sijns ghelike.
Die nonnen, diere abijt in draghen,
In hoerde nye ghewaghen
Van hem gheen gherochten,
Dies si blame hebben mochten.'

[62]

fraai van uitzicht en zeer rijk,
nergens vindt men zijns gelijk.
Van nonnen die 't habijt er dragen
hoorde ik nog nooit gewagen
dat er ene was bij naam
die verdiende smet of blaam.'

[63]

585 Die *daer* bi haren kinderen sat,
 Si seide: 'Waer bi segdi dat?
 Ic hoerde binnen deser weken
 Soe vele van ere nonnen spreken;
 Alsic verstoet in minen sinne,
 Soe was si hier costerinne.
 590 Diet mi seide hine loech niet!
 Hets binnen .xiiij. jaren gheschiet,
 Dat si uten cloester streec;
 Men wiste noyt waer si weec
 Oft in wat lande si inde nam.'
 Doen wert die weduwe gram
 Ende seide: 'Ghi dunct mi reven!
 Derre talen seldi begheven
 Te segghene vander costerinnen,
 600 Oft ghi en blijft hier niet binnen!
 Si heeft hier costersse ghesijn
 .xiiij. jaer den termijn,
 Dat men haers noyt ghemessen conde
 In alden tiden ene metten stonde,
 605 Hen si dat si waer onghesont.
 Hi ware erger dan een hont,
 Diere af seide el dan goet.
 Si draghet soe reynen moet,

[64]

Zij, die daar bij haar kinders zat,
 vroeg dan: 'Waarom zegt gij dat?
 Ik hoorde in de jongste weken
 zoveel over een zuster spreken;
 als ik mij niet te zeer vergis,
 was zij destijds hier kosteres.
 Wie mij dit zei, die lachte niet,
 't is veertien jaar geleên geschied,
 dat ze dit konvent verliet,
 waar zij naartoe trok wist men niet,
 of in wat landen zij ook kwam.'
 Toen werd de weduwe gram
 en zei: 'Wat zijn dat voor streken!
 Gij zult moeten anders spreken
 over die kosteres zo kuis,
 of ik jaag u uit mijn huis!
 Dienen bleef ze al de tijd,
 veertien jaar zonder respijt,
 nooit kon iemand haar beletten
 op tijd te luiden voor de metten,
 tenzij ze al eens niet was gezond.
 Hij ware erger dan een hond
 die van haar anders zegt dan goed.
 Zij is zo zuiver van gemoed

[65]

Die eneghe *nonne* draghen mochte.

610 Die alle die *cloesters* dore sochte,

Die staen tusschen *Elve ende der Geronde*,

Ic wane men niet vinden en conde

Ne ghene die gheesteliker leeft !'

als ooit een *non* mocht zijn.

Zoek in alle *kloosters* groot en klein,

tusen de *Elbe* en de *Gironde*,

en nergens wordt er één gevonden

die geestelijker leeft !'

Die alsoe langhe hadde ghesneeft,
615 Dese tale dochte haer wesen wonder,
Ende seide: 'Vrouwe, maect mi conder:
Hoe hiet haer moeder ende vader?'
Doe noemesise beide gader.
Doen wiste si wel, dat si haer meende.
620 Ay, God! Hoe si snachs weende
Heymelike voer haer bedde!
Si seide: 'Ic en hebbe ander wedde
Dan van herten groet berouwe.
Sijt in mijn hulpe, Maria, Vrouwe!
625 Mijn sonden sijn mi soe leet.
Saghic enen hoven heet,
Die in groten gloyen stonde,
Dat die vlamme ghinghe uten monde,
Ic croper in met vliete,
630 Mocht ic mien sonden werden quite.
Here, Ghi hebt wan hope verwaten,
Daer op willic mi verlaten!
Ic ben, die altoes ghenade hoept,
Al eest dat mi anxt noept
635 Ende mi bringt in groten vare.
En was nye soe groter sondare.
Sint dat Ghi op ertrike quaemt

[68]

Haar, die zo dikwijls was gesneefd,
verwonderde dit antwoord zeer.
Ze zei: 'Vrouw, vertel nog meer,
hoe is haar moeders en vaders naam?'
Toen noemde de vrouw hen saam.
Zo wist ze wel dat men haar meende.
Ay, God! Wat zij die nacht al weende,
heimelijk voor haar bed!
Ze zei: 'Ik heb slechts mijn gebed
en van mijn hart de grote rouw,
wees gij mijn hulp, Maria, Vrouw!
Mijn zonden, ze zijn mij zo leed.
Zag ik nu een oven heet,
die vol vuur te gloeien stond
met vlammen schietend uit zijn mond,
ik kroop erin met vlijt,
geraakte ik mijn zonden kwijt.
Heer, gij die wie wanhoopt zult verdoemen,
hierop wil ik mij beroemen,
ik heb steeds op gena gehoopt,
al is 't dat veel tot angst mij noopt
en mij brengt in groot gevaar.
Nooit bestond er groter zondaar,
sinds gij op aarde kwaamt

[69]

Ende menschelike vorme naemt
Ende Ghi aen den cruce wout sterven,
 640 Sone lieti den sondare *niet* bederven,
 Die met berouwenesse socht gnade;
 Hi vantse, al quam hi spade,
 Alst wel openbaer scheen
 Den enen sondare vanden tweeën,
 645 Die tuwer rechter siden hinc;
 Dats ons een troestelijc dinc,
 Dat Ghine ontfinc onbescouden.
 Goet berou mach als ghewouden;
 Dat maghic merken an desen:
 650 Ghi seit: 'Vrient, du salt wesen
 Met Mi heden in mijn rike,
 Dat segghic u ghewaerlike.'
 Noch, Here, waest openbare,
 Dat Gisemast, die mordenare,
 655 Ten lesten om ghenade bat.
 Hine gaf U weder gout no scat,
 Dan hem berouden sine sonden.
 U ontfermecheit en es *niet* te gronden,
 Niet meer dan men mach
 660 Die zee uut sceppen op enen dach
Ende droghen al toten gronde.

[70]

en menselijke vorm aannaamt,
 en gij op het kruis woudt sterven,
 liet gij de zondaars niet bederven;
 wie met berouw zocht toeverlaat,
 hij vond er en kwam nooit te laat,
 zoals het zichtbaar werd bewezen
 voor de zondaar die verwezen
 aan uw rechterzijde hing;
 het blijft voor ons een troostvol ding,
 dat gij hem genadig hebt aanvaard.
 Goed berouw is alles waard;
 ik mag dit uit uw woorden lezen,
 gij zeide: 'Vriend, gij zult wezen
 met mij heden in mijn rijk,
 dit zeg ik u zeer duidelijk.'
 Bovendien is 't openbaar
 dat Gisemast 'de moordenaar
 tenslotte om genade bad.
 Hij gaf daarvoor noch goud noch schat,
 alleen het rouwen om zijn zonden.
 Uw goedheid is niet te doorgronden,
 zomin als men het wagen mag
 de zee te ledigen op één dag
 en droog te leggen ten gronde.

[71]

Dus was nye soe grote sonde,
Vrouwe, u ghenaden en gaen boven.
Hoe soudic dan sijn verscoven
665 Van uwer ontfermeheit,
Ocht mi mijn sonden sijn soe leit !'

[72]

Daar bestaat geen grote zonde
die niet wijkt voor uw genade.
Hoe zoudt gij dan mij versmiden
in al uw barmhartigheid,
als ik zo lijd om zondigheid !'

[73]

Daer si lach in dit ghebede,
 Quam een vaec in al haer lede
 Ende si wert in slape sochte.
 670 In enen vysioen haer dochte,
 Hoe een stemme aen haer riep,
 Daer si lach ende sliep:
 'Mensche, du heves soe langhe gecarnt,
 Dat Maria dijns ontfermt,
 675 Want si heeft u verbeden.
 Gaet inden cloester met haestecheden:
 Ghi vint die doren open wide,
 Daer ghi uut ginges, ten selven tide,
 Met uwen lieve, den jonghelinc,
 680 Die u inder noet af ghinc;
 Al dijn abijt vinstu weder
 Ligghen opten outaer neder;
 Wile, covele ende scoen
 Moeghedi coenlijc ane doen;
 685 Des danct hoeghelike Marien.
 Die slotete vander sacristien,
 Die ghi voer tbeelde hinct
 Snachs, doen ghi uut ghinct,
 Die heeft si soe doen bewaren,
 690 Datmen binnen .xiiij. jaren

[74]

Aldus verslonden in gebeden
 betrok een loomheid al haar leden
 en zij sluimerde zacht in.
 Een visioen schoof door haar zin,
 ze hoorde hoe een stem haar riep,
 waar ze lag terwijl ze sliep:
 -- 'Mens, gij hebt zo lang gekermd
 dat Maria zich ontfermt,
 zij heeft uw bede aangehoord.
 Ga naar 't klooster en maak voort:
 daar vindt gij de deur wijdopen
 zoals in 't uur dat gij gingt lopen
 met uw lief, de jongeling,
 die in de nood van u wegging;
 gans uw habijt vindt gij daar weer,
 liggend op het altaar neer;
 sluier, kap en ook uw schoën
 moogt ge gerust weer om uw leden doen;
 dank diep Maria op uw knie.
 De sleutels van de sakristie,
 die gij voor het beeld eens hingt,
 de nacht dat gij de deur uitgingt,
 die wist ze te bewaren:
 in al die veertien jaren

[75]

Uwes nye en ghemiste,
Soe dat yemen daer af wiste.
Maria es soe wel u vrient :
Si heeft altoes voer u ghedient
695 Min no meer na dijn ghelike.
Dat heeft de Vrouwe van hemelrike,
Sonderse, doer u ghedaen !
Si heet u inden cloester gaen.
Ghi en vint nyeman op u bedde.
700 Hets van Gode, dat ic u quedde.?

[76]

heeft men u nooit gemist,
zonder dat iemand daarvan wist.
Maria hield u zo te vriend,
zij heeft altoos voor u gediend,
min of meer naar uws gelijke.
Dit heeft de Vrouw uit 's hemels rijk,
zondares, voor u gedaan !
Zij heet u naar 't klooster te gaan.
Daar vindt gij niemand op uw bed,
ik zeg u dit namens Gods wet.?

[77]

Na desen en waest niet lanc,
Dat si uut haren slape ontspranc.
Si seide: 'God, Gheweldechere,
En ghehinct den duvel nemmermere,
705 Dat hi mi bringhe in mere verdriet
Dan mi nu es gheschiet!
Ochtic nu inden cloester ghinghe
Ende men mi over dieveghe vinghe,
Soe waric noch meer ghescent,
710 Dan doen ic ierst rumde covent.
Ic mane U, God die Goede,
Dor uwen pretiosen bloede,
Dat uut uwer ziden liep,
Ocht die stemme, die aen mi riep,
715 Hier es comen te minen baten,
Dat sijs niet en moete laten,
Si en come anderwerf tot hare
Ende derdewerven openbare,
Soe dat ic mach sonder waen
720 Weder in minen cloester gaen.
Ic wilre om benedien
Ende loven altoes Marien.'

[78]

Het duurde maar een korte stond
eer ze uit haar slaap opstond.
Ze zei: 'God, geweldige Heer,
laat de duivel nimmermeer
mij storten in nog meer verdriet,
dan mij heden is geschied!
Indien ik nu naar 't klooster ging
en mij me als dievegge ving,
dan kende ik nog groter schand
dan toen ik eens verliet dit pand.
Ik smeek u, God, gij die zijt goed,
bij het zo precieuse bloed
dat eens uit uw zijde liep,
als de stem die op mij riep
gesproken heeft te mijnen bate,
zeg dat zij 't daarbij niet mag laten,
maar spreken zou nog eenmaal meer,
en duidelijk een derde keer,
zodat ik waarlijk zonder waan
opnieuw mag naar mijn klooster gaan.
Ik wil er haar om benedijden,
mij altoos aan Maria wijden.'

[79]

Sanders snachs, moghedi horen,
 Quam haer een stemme te voren,
 725 Die op haer riep ende seide:
 'Mensche, du maecs te langhe beide!
 Ganc weder in dinen cloester,
 God sal wesen dijn Troester.
 Doet dat Maria u ontbiet!
 730 Ic ben haer bode, en twivels niet.'
 Nu heefse anderwerf vernomen,
 Die stemme, tote haer comen,
 Ende hietse inden cloester gaen;
 Nochtan en dorst sijs niet bestaen.
 735 Der derder nacht verbeyt si noch
 Ende seide: 'Eest elfs ghedroch,
 Dat mi comt te voren,
 Soe maghic cortelike scoren
 Des duvels ghewelt ende sine cracht;
 740 Ende ocht hire comt te nacht,
 Here, soe maecten soe confuus,
 Dat hi vare uten huus,
 Dat hi mi niet en moete scaden.
 Maria, nu staet mi in staden,
 745 Die ene stemme ane mi sint
 Ende hiet mi gaen int covint.
 Ic mane u, Vrouwe, bi uwen Kinde,
 Dat ghise mi derdewerven wilt sinder.'

[80]

De nacht nadien, zo moogt gij horen,
 klonk een stem haar in de oren,
 die haar opriep en haar sprak:
 – 'Mens, wat is uw talmen zwak!
 Keer weder naar het klooster,
 God zal er zijn uw trooster.
 Doe wat Maria u gebiedt,
 ik ben haar bode, aarzel niet.'
 Nu heeft ze anderwerf vernomen
 de stem die tot haar wilde komen
 en haar heette naar 't klooster te gaan,
 wat ze nochtans niet durfde bestaen.
 De derde nacht verbeidde ze nog
 en zei: 'Is het een hels gedrocht
 dat mij voor de geest verschijnt,
 zo moge ik vlug, dat hij verdwijnt,
 breken 's duivels macht en kracht;
 indien hij nog eens komt vannacht,
 Heer, breng hem dan in zulke staat
 dat hij gauw dit huis verlaat
 en mij verder niet kan schaden.
 Maria, help met uw genade,
 gij die misschien een stem mij zendt
 om weer te keren naar 't konvent.
 Ik smeek u, moeder, bij uw kind,
 dat ze een derde maal mij vindt.'

[81]

Doen waecte si den derden nacht.
750 Een stemme quam van Gods cracht
Met enen over groten lichte
Ende seide: 'Hets bi onrechte,
Dat ghi niet en doet dat ic u hiet,
Want u Maria bi mi ontbiet.
755 Ghi moecht beiden te lanc!
Gaet inden cloester, sonder wanc,
Ghi vint die doren op ende wide ontdaen:
Daer ghi wilt, moghedi gaen.
U abijt vindi weder
760 Liggende opten outaer neder.'
Als die stemme dit hadde gheseit,
En mochte die zondersse, die daer leit,
Die claerheit metten oghen wel sien;
Si seide: 'Nu en darf mi niet twien:
765 Dese stemme comt van Gode
Ende es der Maghet Marien bode.
Dat wetic nu sonder hone:
Si comt met lichte soe scone.
Nu en willics niet laten,
770 Ic wille mi inden cloester maken.
Ic saelt oec doen in goeder trouwen,
Opten troest van Onser Vrouwen,

[82]

Toen waakte ze een derde nacht.
Een stem klonk namens Godes kracht
in een verblindend licht en zei:
- 'Ten onrechte, mens, aarzelt gij
in te gaan op dit geval,
dat u Maria door mij beval.
Gij mocht soms beiden iets te lang!
Ga naar 't klooster, wees niet bang,
de deuren vindt ge wijdopen staan
langswaar gij kunt vrij binnegaan.
Uw habijt vindt ge daar weer,
liggend op het altaar neer.'
Toen de stem verklonken was,
zag de geknielde zondares
de klaarte met haar eigen ogen
en zei: 'Voorwaar, dit is geen logen,
deze stem komt zo van God,
sprekend op maagd Maria's gebod.
Dit weet ik nu zonder bedrog:
haar schone klaarte staat hier nog.
Ik ben hier al te lang gebleven,
wil me naar het klooster begeven.
Ik zal dit doen te goeder trouw,
vertrouwend op de Lieve Vrouw,

[83]

Ende wille mijn kinder beide gader
Bevelen Gode Onsen Vader;

775 Hi salse wel bewaren.'

Doen toech si ute al sonder sparen
Haer cleder, daer sise met decte
Heymelike, dat sise niet en wecte.
Si cussese beide aen haren mont.

780 Sie seide: 'Kinder, blijft ghesont.

Op den troest van Onser Vrouwen
Latic u hier in goeder trouwen;
Ende hadde mi Maria niet verbeden,
Ic en hadde u niet begheven

785 Om al tgoet, dat Rome heeft binnen.'
Hoert, wes si sal beghinnen!

en wil mijn kinderen tegader
bevelen in God onze Vader;
ik kan geen beter kiezen.
Toen, zonder tijd te verliezen,
deed ze haar kleren uit en dekte
ze ermee zonder dat ze hen wekte.
Ze kuste ze beiden op de mond
en zei: 'Kinderen, blijft gezond.
Met de bijstand van Onze Lieve Vrouw
laat ik u hier in goede trouw;
had Maria mij niet bijgestaan,
ik had u nimmer afgestaan
voor al 't goed binnen Rome.'
Hoort toe, wat nu zal komen!

Nu gaet si met groten weene
Ten cloester waert, moeder eene.
Doen si quam inden vergiere,
790 Vant si die dore ontsloten sciere.
Si ghincker in sonder wanc:
'Maria, hebbes danc,
Ic ben comen binnen mure!
God gheve mi goede aventure!'
795 Waer si quam, vant si die dore
Al wide open jeghen hore.
In die kerke si doe trac.
Heymelike si doe sprac:
'God Here, ic bidde U met vlite,
800 Hulpt mi weder in minen abite,
Dat ic over .xiiij. jaer
Liet ligghen op Onser Vrouwen outaer,
Snachs, doen ic danen sciet.'
Dit en es gheloghen niet,
805 Ic segt u sonder ghile:
Scone, covele ende wile
Vant si ter selver stede weder,
Dær sijn hadde gheleit neder.
Si traect an haestelike
810 Ende seide: 'God van hemelrike

[86]

Nu gaat zij met groot geweene
naar 't klooster, moederziel alleen.
Toen ze de boomgaard had doorlopen,
zag ze dadelijk dat de deur stond open.
Ze liep binnen met vlugge gang:
— 'Maria, Moeder, heb veel dank,
ik ben weer binnen de muren thans!
God geve mij een goede kans!'
Waar ze ook wou binnenlopen,
zij vond voor haar de deur steeds open.
Tot zij weer de kerk betrad
en met stille woorden bad:
'God de Heer, die Vader zijt,
help mij weer in mijn habijt,
dat ik eens voor veertien jaar
liet liggen op Onze Vrouws altaar,
bij nachte, toen ik haar verliet.'
Gelogen, mensen, is dit niet,
ik zeg het u, het is geen grap:
schoenen, sluiers en haar kap
vond ze op de trede weer,
waar ze die gelegd had neer.
Haastig trok ze alles aan
en zei: 'Mijn God, ik roep u aan,

[87]

Ende Maria, Maghet fijn,
Ghebenedijt moetti sijn!
Ghi sijt alre doghet bloeme!
In uwen reine magedoeme
815 Droeghedi een Kint sonder wee,
Dat Here sal bliven emmermee.
Ghi sijt een uut vercoren werde
U Kint maecte hemel ende erde.
Dese ghewelt comt u van Gode
820 Ende staet altoes tuwen ghebode:
Den Here, die ons broeder,
Moghedi ghebiedent als moeder,
Ende Hi u heten lieve dochter.
Hier omme levic vele te sochter:
825 Wie aen u soect ghenade,
Hi vintse, al comt hi spade.
U hulpe die es alte groet.
Al hebbic vernoy ende noet,
Hets bi u ghewandelt soe,
830 Dat ic nu mach wesen vroe.
Met rechte maghic u benedien!'
Die slotete vander sacristien
Sach si hanghen, in ware dinc,
Vor Marien, dæer sise hinc.

[88]

en u, Maria, maagd zo fijn,
gebenedijt moogt gij wel zijn!
Gij zijt de bloem van alle deugd!
In uw reine maagdenvreugd
droegt ge een kindje zonder zeer,
dat eeuwig blijven zal de Heer.
Gij zijt een uitverkoren waarde,
uw kind maakte hemel en aarde.
Deze macht komt u van God
en werkt altijd op uw gebod:
want Jezus onze broeder
moogt gij gebieden als moeder,
en gij moogt zijn lieve dochter zijn.
Hierom doet leven minder pijn:
wie u zoekt als toeverlaat,
hij vindt u steeds al komt hij laat.
Uw hulp is overdadig groot.
Al onderga ik leed en nood,
gij hebt mij zo genezen
dat ik nu mag vrolijk wezen.
Ik benedijd u op mijn knie!
De sleutels van de sakristie
zag ze hangen, wonder ding,
bij Maria waar zij ze hing.

[89]

835 Die slotele hinc si aen hare
 Ende ghinc ten core, daer si clare
 Lampten sach berren in allen hoeken.
 Daer na ghinc si ten boeken
 Ende leide elc op sine stede,
 840 Alsi dicke te voren dede,
 Ende si bat der Maghet Marien,
 Dat sise van evele moeste vrien
 Ende haer kinder, die si liet
 Ter weduwen huus in *zwæer verdriet*.
 845 Binnen dien was die nacht ghegaen,
 Dat dorloy begonste te slaen,
 Daer men middernacht bi kinde.
 Si nam cloc zeel biden inde
 Ende luude metten so wel te tiden,
 850 Dat sijt hoerden in allen ziden.
 Die boven opten dormter laghen,
 Die quam alle sonder traghien
 Vanden dormter ghemene.
 Sine wisten hier af groet no clene.
 855 Si bleef inden cloester haren tijt,
 Sonder lachter ende verwijit:
 Maria hadde ghedient voer hare
 Ghelijc oft sijt selve ware.

[90]

De sleutels hing ze aan haar zij
 en ging toen naar het koor waar zij
 lampen branden zag in alle hoeken.
 Daarna ging ze naar de boeken
 en legde ze ordelijk neer,
 zoals ze deed weleer,
 ging zich dan aan Maria wijden,
 opdat die zou van 't kwaad bevrijden
 haar en haar kinders die ze liet
 in 't huis van de weeuw met veel verdriet.
 Intussen was de nacht vergaan
 en de klok begon te slaan,
 waaraan men middernacht herkende.
 Zij nam het klokzeel bij het einde
 en luide de metten zo op tijd
 dat men het hoorde wijd en zijd.
 Die boven op de slaapzaal lagen
 kwamen onverwijld opdagen
 zoals ze plachten te doen
 zonder iets te bevroên.
 Ze bleef in 't klooster gans haar tijd,
 zonder laster of verwijit:
 Maria had haar werk verricht
 al deed zijzelf haar volle plicht.

[91]

Dus was die sonderse bekeert,
860 Maria te love, die men eert,
Der Maghet van hemelrike,
Die altoes ghetrouwelike
Haren vrient staet in staden,
Alsi in node sijn verladen.

[92]

Zo is die zondares bekeert,
Maria lof, die men steeds eert,
de maagd uit Gods hemelrijk,
die altijd getrouwelijk
haar vrienden zal ontzeren
als zij in nood verkeren.

[93]

865 Dese joffrouwe, dær ic af las,
 Es nonne, alsi te voren was.
 Nu en willic vergheten niet
 Haer twee kindere, die si liet
 Ter weduwen huus in groter noet:
 870 Si en hadden ghelt noch broet.
 In can u niet vergronden,
 Doen si hær moeder niet en vonden,
 Wat groter rouwe datsi drevon.
 Die weduwe ghincker sitten neven:
 875 Si hadder op ontfermenisse.
 Si seide: 'Ic wille tóter abdisse
 Gaen met desen .ij. kinden.
 God sal hare int herte sinden,
 Dat si hen goet sal doen.'
 880 Si deden ane cleder ende scoen,
 Si ghincker met in covent;
 Si seide: 'Vrouwe, nu bekent
 Den noet van desen tween wesen:
 Die moeder heefse met vresen
 885 Te nacht in mijn huus gelaten
 Ende es ghegaen hare straten,
 Ic en weet west noch oest.
 Dus sijn die kinder onghetroest.

[94]

Deze juffrouw over wie ik las
 bleef non als zij tevoren was.
 Maar daarbij vergeet ik niet
 haar twee kinders die ze liet
 bij de weeuw in grote nood,
 want ze hadden geld noch brood.
 Ik moet u niet gaan konden,
 toen ze hun moeder niet meer vonden,
 wat ze maakten voor misbaar.
 Verlaten zaten ze nu daar.
 De vrouw had toch zo 'n deernis.
 Ze zei: 'Ik wil naar de abdis
 met die twee kleinen gaan.
 God zal haar hart wel doen verstaan
 dat niets hun mag ontberen.'
 Ze stak ze in schoenen en kleren
 en ging ermee naar het konvent;
 ze zei: 'Vrouw, ik maak u hier bekend
 de nood van deze twee wezen:
 hun moeder heeft ze met vrees en
 zorg vannacht in mijn huus gelaten
 om te gaan dolen langs 's heren straten,
 ik weet niet west of oost.
 Deze kinders blijven ongetroost.

[95]

Ik hulpe hen gheerne, wistic hoe.'

890 Die abdisse spracker toe:

'Houtse wel, ic saelt u lonen,

Dat ghijs u niet en selt becronen,

Na dat si u sijn ghelaten.

Men gheve hen der caritaten

895 Elcs daghes, om Gode.

Sint hier daghelijcs enen bode,

Die hen drincken hale *ende* eten.

Gheberst hen yet, laet mi weten.'

Die weduwe was vroe,

900 Dat haer comen was alsoe.

Si nam die kinder met hare

Ende hadder toe goede ware.

Die moeder, diese hadde ghesoghet

Ende pine *dæer* om ghedoeghet,

905 Haer was wel te moede,

Doen sise wiste in goeder hoede,

Haer kinder, die si begaf

In groter noet *ende* ghinc af.

Sine hadde vaer no hinder

910 Voert meer om hare kinder.

Si leide vort een heylech leven.

Menech suchten ende beven

Ik hieelp ze gaarne, wist ik hoe.'

Toen sprak de abdis haar toe:

— 'Houd ze bij u, 'k zal 't u lonen

en gij zult geen spijt vertonen.

Nu dat zij u sijn gelaten

geve men hen karitaten

elke dag dat het Gode

behaagt; zend dagelijcs een bode

die hun drinken haalt en eten,

ontbreekt hun iets, laet het mij weten.'

De weduwe was voldaan

dat alles zo wel was gegaan.

De kinderen nam ze mee,

bespaarde hun alle verder wee.

De moeder die hen had gezoogd,

om hen had pijn en smart gedoogd,

ook zij was blij te moede,

toen ze wist in goede hoede

haar kinders, die ze verliet

in grote nood en verdriet.

Zo moest ze niet meer sijn begaan

met haar kinderen voortaan.

Ze leidde thans een heilig leven.

Menige zuchten en veel beven

Hadsî nacht ende dach,
Want hær die rouwe int herte lach
915 Van haren quaden sonden,
Die si niet en dorste vermonden
Ghene mensche, no ontdecken,
Noe in dichten oec vertrecken.

[98]

kendē ze bij nacht en dag,
berouw nog in haar binnenst lag
over haar kwade zonden,
die ze niet durfde vermonden
noch iemand maken bekend
met pen en perkament.

[99]

Hier na quam op enen dach
920 Een abt, diese te visenteerne plach
Eenwerven binnen den jare,
Om te vernemen oft daer ware
Enech lachterlike gheruchte,
Dær si blame af hebben mochte.
925 Sdaghes als hire comen was,
Lach die sonderse ende las
Inden coer haer ghebet,
In groter twivelingen met.
Die duvel becorese metter scame,
930 Dat si hæer sondelike blame
Vore den abt niet en soude bringhen
Alsi lach inder bedinghen,
Sach si, hoe dat neven haer leet
Een jonghelinc met witten ghecleet;
935 Hi droech in siner arm al bloet
Een kint, dat dochte haer doet.
Die jonghelinc warp op ende neder
Eenen appel ende vinken weder
Vor tkint, ende maecte spel.
940 Dit versach die nonne wel,
Dær si in haer ghebede lach.
Si seide: 'Vrient, oft wesen mach,

[100]

Tot kwam op zekere dag
een abt die men geregeld zag
één keer binnen het jaar
om te vernemen of aldaar
misschien een lasterlijke klacht
over die of die was aangebracht.
De dag toen hij gekomen was
lag de zondares en las
in het koor haar gebeden
die haar grondig twijfelen deden.
Haar bekorend wou de duivel haar raden
dat ze haar zondige daden
uit schaamte niet zou belijden.
Terwijl ze biddend lag te strijden
zag ze hoe daar naast haar schreed
een jongeling in 't wit gekleed;
in zijn armen droeg hij helemaal bloot
een kind dat volgens haar was dood.
De jongeling wierp op en neer
een appel, die hij opving weer
voor 't kind, als was 't een spel.
De non zag alles wonderwel,
terwijl ze in meditatie lag.
Ze zei: 'Mijn vriend, als 't wezen mag,

[101]

Ende of ghi comen sijt van Gode,
Soe manic u bi sine ghebode,
945 Dat ghi mi segt ende niet en heelt,
Wær om ghi voer dat kint speelt
Metten sonen appel roet,
Ende het leet in uwen arm doet?
U spel en helpt hem niet een haer.
950 'Seker, nonne, ghi segt waer:
En weet niet van minen spele
Weder luttel no vele;
Hets doet, en hoert no en siet.
Al des ghelike en weet God niet:
955 Dat ghi leest ende vast,
Dat en helpt u niet een bast;
Hets al verloren pine,
Dat ghi neemt discipline;
Ghi sijt in sonden soe versmoert,
960 Dat God u beden niet en hoert
Boven in sijn rike.
Ic rade u: haestelike
Gaet ten abt, uwen vader,
Ende verteelt hem al gader
965 U sonden al, sonder lieghen.
Laet u den duvel niet bedrieghen.

[102]

mocht gij gezonden zijn van God,
zo maan ik u bij zijn gebod,
dat gij mij zegt en niets verheelt
waarom gij voor dit kindje speelt
met een schone appel rood,
terwijl het in uw arm ligt dood?
Uw spelen helpt hem niet een haar.
— 'Zeker, zuster, gij zegt waar;
het weet niet eens dat ik hier speel,
niet eens weinig, niet eens veel;
het is dood en hoort noch ziet.
Op gelijk wijze weet God niet
dat gij bidt en dat gij vast;
ook dit baat u niet een bast;
het is al verloren pijn,
gij kastijdt u maar in schijn;
in zonden ligt gij zo versmoord
dat God niet uw gebeden hoort
boven in zijn rijk.
Sta vlug op uit uw ongelijk,
ga naar uw vaderlijke abt
en vertel hem onverkapt
al uw zonden zonder liegen.
Laat u de duivel niet bedrieghen.

[103]

Die abt sal u absolveren
Vanden sonden, die u deren.
Eest dat ghise niet en wilt spreken,
970 God salse *zwaerlike* an u wreken!
Die jonghelinc ghinc ute *haer* oghen,
Hine wilde haer *nemmeer* vertoghen.
Dat hi seide, heeft si verstaen.
Smorghens ghinc si alsoe saen
975 Ten abt, *ende* bat dat hi hoerde
Haer biechte van worde te worde.
Die abt was vroet van sinne.
Hi seide: 'Dochter, lieve minne,
Des en willic laten niet.
980 Bepeinst u wel ende besiet
Volcomelijc van uwen sonden.'
Ende si ghinc ten selven stonden
Den heyleghen abt sitten neven,
Ende ondeden hem al haer leven
985 Ende haer vite van beghinne:
Hoe si met ere dulre minne
Becort was soe uter maten,
Dat si moeste ligghen laten
Haer abijt met groten vare
990 Eens snachts op Onser Vrouwen outare,

[104]

De abt zal u vergeven
al wat gij hebt bedreven.
Is 't dat gij ze niet wilt spreken,
zwaar zal uw schuld zich aan u wreken!
De jongeling verliet haar ogen,
niet langer wilde hij betogen.
Wat hij zei heeft zij verstaan.
's Morgens bood ze zich dadelijk aan
en vroeg de abt te worden gehoord
om te biechten woord voor woord.
De abt was wijs gezind.
Hij zei: 'Dochter, dierbaar kind,
dit wordt u gaarne toegestaan.
Bepeins u wel, niets overslaan
van al uw vele zonden.'
En zij ging terzelver stonde
zitten naast de heilige abt,
heeft hem gans haar leven verklapt,
haar bestaan van in 't begin:
hoe zij door uitzinnige min
bekoord werd zo uitermate,
dat ze moest achterlaten
met grote vrees haar habijt,
's nachts op het altaar geleid,

[105]

Ende rumede den cloester met enen man,

Die twee kindere aen hare wan.

Al dat hæer ye was ghesciet,

Dies ne liet si achter niet;

995 Wat si wiste in hæer herte gront,

Maecte si den abt al cont.

Doen si ghebiecht hadde algader,

Sprac dabt, die heyleghe vader:

'Dochter, ic sal u absolveren

1000 Vanden sonden, die u deren,

Die ghi mi nu hebt ghelijt.

Gheloeft ende ghebenedijt

Moet die Moeder Gods wesen!'

Hi leide hæer op thoeft met desen

1005 Die hant ende gaf haer perdoen.

Hi seide: 'Ic sal in een sermoen

U biechte openbare seggen,

Ende die soe wiselike beleggen,

Dat ghi ende u kinder mede

1010 Nimmermeer, te ghere stede,

Ghenen lachter en selt ghecrigen.

Het ware onrecht, soudement swigen,

Die scone miracle, die Ons Here

Dede doer siere Moeder ere.

het klooster ontvlood met een man
en er kreeg twee kinderen van.

Van alles wat haar was geschied
verzweeg ze zelfs het minste niet;
al wat ze wist in 's harten grond
maakte ze de priester kond.

Toen aan 't biechten was voldaan,
sprak de heilige abt haar aldus aan:

– 'Dochter, ik zal u vergeven
al wat gij hebt misdreven
en mij zo rouwvol belijdt.

Gods moeder mag gebenedijd
en ook wezen geloofd!'

Hij legde haar de hand op 't hoofd
en schonk haar zijn pardoen.

Hij zei: 'Ik zal in een sermoen
uw biecht ter sprake brengen
en ze zo met wijsheid mengen
dat uw kinderen noch gij
nooit en waar het dan ook zij
enige smaad zult krijgen.

Het ware verkeerd te verzwijgen
het schoon mirakel dat Onze Heer
deed zijn moeder ter eer.'

1015 Ic saelt orconden over al.
Ic hope, datter noch bi sal
Menech sondare bekeren
Ende Onser Liever Vrouwen eren.'

[108]

Ik zal 't verkonden overal.
Ik hoop dat hierdoor nog zal
menige zondaar zich bekeren
en Onze Lieve Vrouw vereren.'

[109]

Hi deet verstaen den covende,
1020 Eer hi thuis weder wende,
Hoe ere nonnen was gheschiet;
Maer sine wisten niet
Wie si was; het bleef verholen.
Die abt voer Gode volen.
1025 Der nonnen kinder nam hi beide
Ende vorese in sijn gheleide.
Grau abijt dedi hen an,
Ende si worden twee goede man.
Hæer moeder hiet Beatrijs.
1030 Loef Gode ende prijs,
Ende Maria, die Gode soghede
Ende dese sone miracle toghede.
Si help hæer uut alre noet.
Nu bidden wi alle, cleine ende groet,
1035 Die dese miracle horen lesen,
Dat Maria moet wesen
Ons vorsprake int soete dal,
1038 Daer God die werelt doemen sal.
Amen.

[110]

In het klooster liet hij verstaan,
eer hij weer naar huis zou gaan,
wat met een non was geschied;
maar ze wisten echter niet
wie ze was, 't bleef verholen.
De abt ging weg, in God bevolen.
De kinderen nam hij beiden
mee onder zijn geleide.
Een grauw habijt deed hij hun aan
en beiden leiden een fraai bestaan.
Hun moeder heette Beatrijs.
Loef Gods wonderen en prijs
Maria, die God bewoonde,
en dit schoon mirakel vertoonde.
Zij hielp haar uit al haar nood.
Nu bidden wij allen, klein en groot,
die dit mirakel horen lezen,
dat Maria steeds moet wesen
onze voospraak in 't zoete dal,
waar God de wereld oordelen zal.
Amen.

[111]